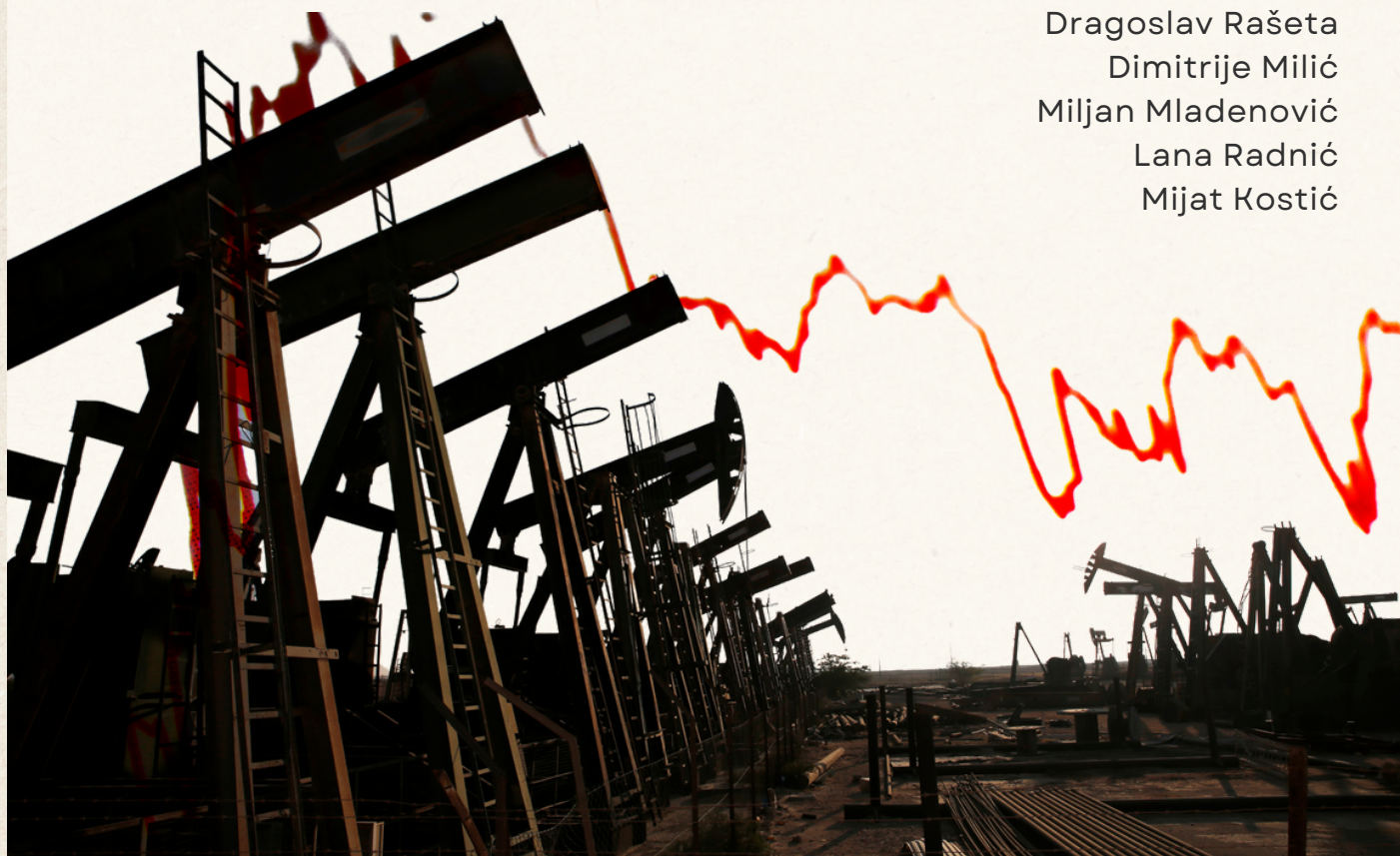

EKONOMSKA SITUACIJA U SVETU MEDIJI I STAVOVI GRAĐANA

DVOMESEČNI PREGLED
JUL 2023-OKTOBAR 2023.

Autori

Dragoslav Rašeta
Dimitrije Milić
Miljan Mladenović
Lana Radnić
Mijat Kostić

NOVEMBAR 2023.

VIŠE O PROJEKTU

Istraživanje se sprovodi u okviru projekta „Raising Awareness About Foreign Authoritarian Influence“ koji se sprovodi uz podršku *National Endowment For Democracy (NED)*, kao i uz podršku *International Republican Institute (IRI) Beacon Project* u sferi prikupljanja podataka za potrebe medijskog monitoringa i analize medija. Stavovi izrečeni u daljem tekstu ne predstavljaju zvaničan stav NED-a ili IRI-aj.

Rezultate svih dosadašnjih istraživanja možete pronaći na nekom od naša dva organizacijska sajta:

1. novitreciput.org u sekciji *Publikacije*

2. istrazivanja.rs u sekciji *Blog*

NAŠ TIM

U okviru našeg istraživanja angažovano je više ljudi koji se bave različitim projektnim aktivnostima. Kor naše grupe istraživača čine sledeći ljudi:

**Dragoslav
Rašeta**
Monitoring
medija

**Dimitrije
Milić**
Monitoring
medija

**Miljan
Mladenović**
Istraživanja
javnog mnjenja

**Lana
Radnić**
Fokus grupe

**Mijat
Kostić**
Fokus grupe

O istraživanju

Rat u Ukrajini i međunarodne sankcije Ruskoj Federaciji pokrenule su u međunarodnoj javnosti i druga prateća politička i ekonomska pitanja koja nisu zaobišla ni Srbiju. Neke od aktuelnih tema od početka ove godine u domaćem javnom mnjenju bile su i potencijalno blokovsko deljenje sveta, ekonomska situacija u svetu i uticaj navedenih procesa na položaj Srbije u novim globalnim političkim okolnostima, kao i nove nestabilnosti u regionu Bliskog Istoka.

Naša organizacija je u okviru projekta „Raising Awareness About Foreign Authoritarian Influence“ koji sprovodi uz podršku Nacionalne zadužbine za demokratiju – NED (National Endowment For Democracy - NED) obradila glavna aktuelna pitanja koja se tiču globalne politike i njihovog uticaja na Srbiju iz ugla medija i stavova građana naše zemlje. Cilj ovog istraživanja je bio praćenje stavova javnog mnjenja o tri aktivnosti koje su bile dominantne u našem dosadašnjem radu, a koje su bile posvećene i navedenim temama konkretnije.

Elementi i metodologija

U okviru istraživanja naša organizacija je sprovela medijski monitoring 15 popularnih news portala u Srbiji u periodu od 1. jula 2023. do 31. avgusta 2023.* Zahvaljujući programskoj platformi *Pulsar* naši istraživači obradili su reprezentativan uzorak od 10.082 objavljena članka u poslednjem posmatranom dvomesečnom periodu, kao i tačno 105.113 članaka od početka praćenja u martu 2022. Obrađeni su članci koji su u sebi spominjali na bilo koji način međunarodno važne države i saveze (Kina, SAD, Rusija, Ukrajina, Tajvan, EU, NATO...) i lidere ovih država i organizacija (Džo Bajden, Vladimir Putin, Ursula fon der Lajen, Olaf Šolc, Emanuel Makron, Si Đinping,...).

Cilj ovog dela istraživanja bio je da utvrdimo na koji način su uticajni mediji u Srbiji predstavljali navedene aktere, da li postoje upečatljivi narativi oko njih ili ključnih međunarodnih zbivanja i promene međunarodne političke situacije, kome su mediji bili u prosequ naklonjeni i da li su u medijima postojale teme koje su bile vezane za ove aktere, a da se ne tiču samo rata u Ukrajini, kineske politike, ekonomske situacije u svetu ili generalnog stanja međunarodne politike. Zahvaljujući našim nalazima iz pregleda medijske slike mogli smo da utvrdimo generalni ton spominjanja navedenih aktera i da identifikujemo narative koji su bili najzastupljeniji.

Nakon utvrđenih nalaza iz domaćih medija u prvih pola godine, cilj našeg istraživanja bio je da još jednom proverimo kompatibilnost medijske slike sa stavovima građana Srbije. U cilju utvrđivanja povezanosti načina predstavljanja aktera u medijima i stavova građana o istim akterima, naša organizacija je od 25. do 28. oktobra 2023. sprovela istraživanje javnog mnjenja na reprezentativnom uzorku celokupne populacije Srbije bez teritorije Kosova i Metohije od 1776 ispitanika i seriju fokus grupa na teritoriji grada Subotice. Kroz ukrštanje ova tri izvora, naša organizacija je uspela da dođe do kompletnije slike stanja javnog mnjenja u Srbiji i kroz ugao gledanja načina saopštavanja medija o međunarodnoj političkoj situaciji i globalnoj ekonomiji, ali i kroz upoznavanje sa stavovima građana Srbije oko ovog pitanja i povezanih političkih tema.

**alo.rs, b92.net, blic.rs, danas.rs, espresso.co.rs, informer.rs, kurir.rs, mondo.rs, n1info.rs, nova.rs, novosti.rs, pink.rs, rts.rs, sd.rs i telegraf.rs (došlo je do promena u praćenim portalima zbog promene u čitanosti u odnosu na prethodni šestomesečni period)*

Ciljevi istraživanja

1. Utvrditi kako mediji predstavljaju trendove u globalnoj politici i svetske ekonomske situacije i njihov uticaj na položaj Srbije u Evropi i svetu.
2. Utvrditi šta građani Srbije misle o navedenim važnim svetskim političkim pitanjima i kako vide ulogu Srbije u takvom svetu.
3. Utvrditi koliko su ton izveštavanja medija i stavovi građana slični i da li su uzročno povezani.

Medijski monitoring

U cilju utvrđivanja na koji način mediji u Srbiji mogu imati uticaja na domaće javno mnjenje i stavove građana o spoljnoj politici i ulozi različitih velikih sila, naša organizacija je sproveda medijski monitoring i za naredni period 2023, od 1. jula do 31. avgusta za 15 uticajnih news portala u Srbiji. Na ovaj način želeli smo da saznamo na koji način su mediji u Srbiji prenosili vesti koje se tiču najvažnijih svetskih političkih aktera i koji narativi vezani za njih su bili prisutni u navedenom periodu. Zahvaljujući platformi *Pulsar* i nizu ključnih reči koje se tiču navedenih aktera, naša organizacija je uspela da identifikuje glavne medijske narative i generalni ton spominjanja najvažnijih političkih aktera u svetu i u kontekstu međunarodne političke i ekonomske situacije, ali i položaja Srbije u takvom svetu.

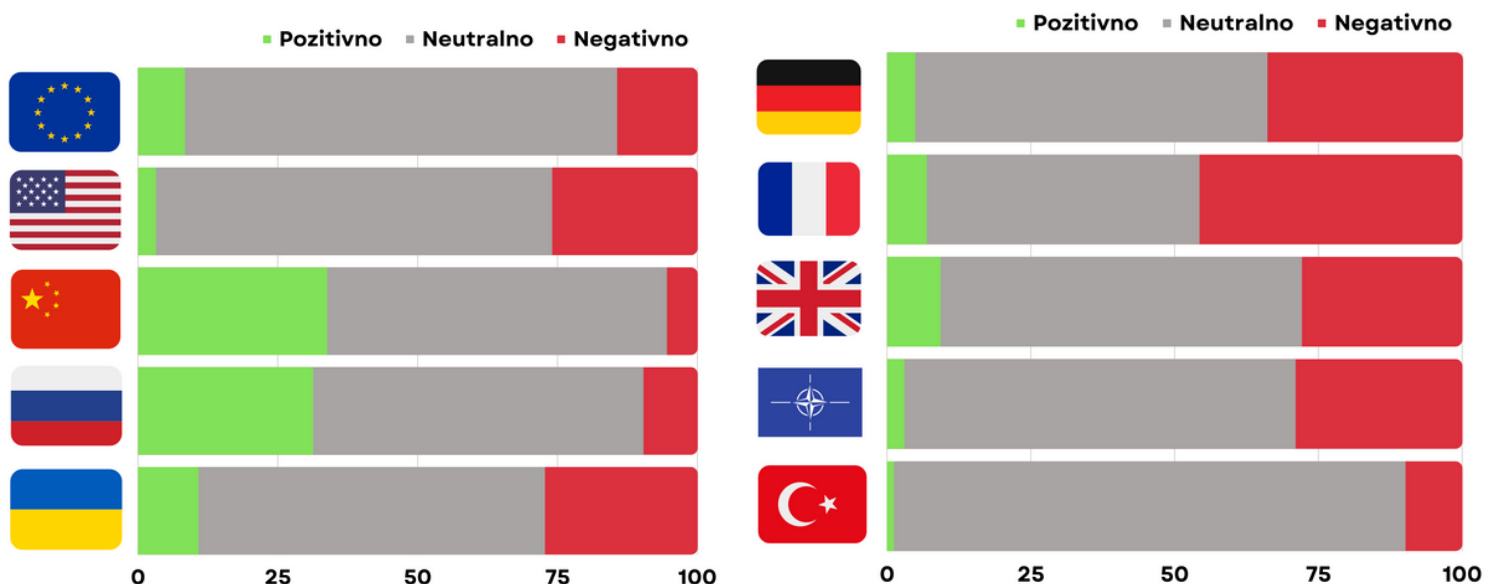
Cilj ovog dela istraživanja bio je da utvrdimo na koji način su uticajni mediji u Srbiji predstavljali navedene aktere, da li postoje upečatljivi narativi oko njih, kome su mediji bili u proseku naklonjeni i da li su u medijima postojale teme koje su bile vezane za spoljnu politiku Srbije, a da se ne tiču već ustanovljenih pravilnosti. U periodu jula i avgusta broj članaka koji spominje različite svetske sile se nalazio u opštem proseku prethodno posmatranih perioda, a ponovo se pokazalo da Rusija i Ukrajina generišu disproporcionalno veliki deo pažnje domaće javnosti u broju spominjanja.

Nakon utvrđenih nalaza iz domaćih medija i u ova dva posmatrana meseca 2023, cilj našeg istraživanja bio je da proverimo kompatibilnost medijske slike sa stavovima građana Srbije. U cilju utvrđivanja povezanosti načina predstavljanja aktera u medijima i stavova građana o istim akterima, naša organizacija je u navedenom periodu sproveda istraživanje javnog mnjenja na reprezentativnom uzorku celokupne populacije Srbije bez teritorije Kosova i seriju fokus grupa na teritoriji grada Subotice, uključujući ispitanike iz centralnog i iz prigradskog dela grada. Kroz ukrštanje ova tri izvora, naša organizacija je uspela da dođe do kompletnije slike stanja javnog mnjenja u Srbiji i kroz ugao gledanja načina saopštavanja medija o glavnim svetskim silama, ali i kroz upoznavanje sa stavovima građana Srbije oko njihove uloge u svetu i Srbiji, kao i pratećih međunarodnih tema.

S obzirom da je tema međunarodne političke i ekonomske situacije i položaja Srbije u takvom svetu bila jedna od važnijih tema u medijima u navedenom periodu, veliki broj članaka spominjao je neke od korišćenih ključnih reči, koje su olakšavale pretragu online spominjanja traženih pojmova. Naš istraživački tim analizirao je medijsku sliku u periodu jul-avgust na reprezentativnom uzorku od 10.082 medijska članka koji su spominjali neke od aktera. Nakon odstranjivanja članaka koji su irelevantni za analizu i čije spominjanje glavnih svetskih političkih aktera nema politički relevantnu konotaciju, rezultati koji su dobijeni pokazuju izvesene afinitete i trendove na makro nivou, iako je trend pristrasnosti ukupno gledano u velikom padu i u ovom periodu.

Rezultati monitoringa

Ukupni rezultati za celokupni posmatrani period od 1. jula do 31. avgusta 2023. na reprezentativnom uzorku od 10.082 članka

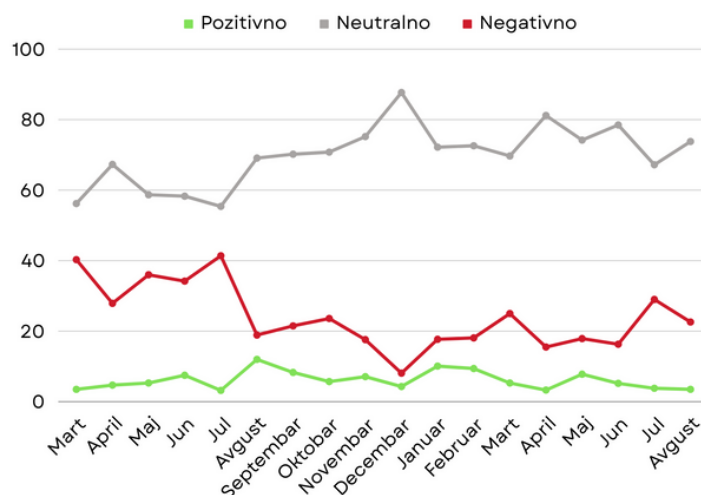
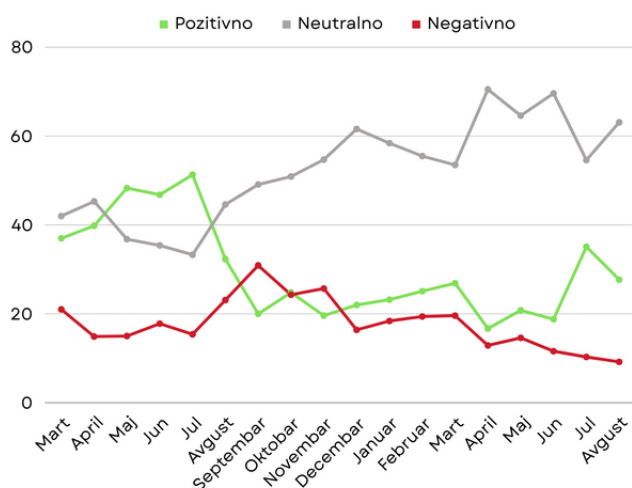
Medijsko izveštavanje o najvažnijim temama međunarodne politike i akterima u ovom polju mahom je ostalo nepromenjeno u odnosu na prethodne mesecе. Tema rata u Ukrajini opstala je kao najdominantnija u javnom prostoru, iako pod izazovom drugih popularnih međunarodnih aktuelnosti, te je i broj spominjanja Rusije i Ukrajine bio disproporcionalno veći nego svih ostalih aktera. Ugao gledanja na ova dva najčešće spominjana aktera međunarodne politike krenuo je da se postepeno vraća na prošlogodišnje proseke. U julu i avgustu primetan je dalji i nešto odlučniji rast proruskog izveštavanja i dalji rast negativne predstavljenosti Ukrajine. Kada se pogledaju generalni dvomesečni rezultati, može se reći da su najpribližniji stilu izveštavanja pre prošle jeseni kada je postojala prorуска pristrasnost i više kritički orijentisanih tonova prema Ukrajini.

Na drugoj strani, antizapadni sentiment zabeležio je dalji rast, gde ponovo niti jedan zapadni akter, bilo država ili organizacija, nije imao neto pozitivnu predstavljenost. Evropska unija je iz blago pozitivne predstavljenosti u 3 od 4 meseca pre ovog posmatranog perioda, ponovo prešla u negativnu zonu. SAD su zabeležile jednu od najnegativnijih predstavljenosti od prethodnog leta, kao i NATO. Neto negativnu predstavljenost zabeležili su i Nemačka, Francuska i Ujedinjeno Kraljevstvo. Zapadne države bile su disproporcionalno veća meta kritike i negativnih članaka nego bilo koji drugi akter međunarodne politike u domaćim medijima.

Kada se radi o ostalim akterima, Turska je prestala da beleži stabilnu i solidnu neto pozitivnu predstavljenost u medijskom prostoru i u ovom periodu našla se u blago negativnoj zoni. Kineska pozitivna predstavljenost takođe je zabeležila u julu i avgustu dalji rast i ona je jedna od dobitnica pozitivnog medijskog saopštavanja o BRIKS-u i Kini kao kontrateži Zapadu na globalnoj sceni. U ovom dvomesečnom periodu Kina je zabeležila jedan od najboljih rezultata od početka praćenja ovog aktera u martu prošle godine.

Antizapadni i proruski sentiment

Ukupni rezultati za celokupni posmatrani period od 1. marta 2022. do 31. avgusta 2023. na reprezentativnom uzorku od 105.113 članaka

Jedno od najčešćih pravilnosti od početka medijskog monitoringa od marta prethodne godine je jak antizapadni sentiment i relativno konzistentno prorusko izveštavanje. Nagla promena intenziteta ova dva trenda se desila krajem prethodnog leta, prvenstveno nizom uspeha Ukrajine na frontu u Harkovskoj oblasti i gradu Hersonu, što je po prvi put (i poslednji) čak dovelo izveštavanje o Rusiji u negativnu zonu. Paralelno sa padom intenziteta neto pozitivnog izveštavanja o Rusiji, neto negativno izveštavanje o Zapadu i Sjedinjenim Američkim Državama takođe je ublaženo.

Kada se radi o najmoćnijoj zapadnoj sili, SAD-u, uprkos padu udela negativnih članaka u ukupnom zbiru članaka u kojima se spominju, oni nikada nisu uspeli da padnu ispod broja pozitivnih članaka. Iako je trend sve izbalansiranijeg izveštavanja od oktobra prethodne godine mogao možda da ukazuje na promenu medijskog pristupa, to se nije desilo. Praktično od početka 2023. negativno izveštavanje se vratilo na udeo od oko petine do četvrtine svih spominjanja, sa značajnim padom udela pozitivnih članaka od maja. Iako su pojedini pozitivni PR potezi uticajnih medija u Srbiji vezani za američko-srpske odnose mogli da ukazuju na potencijalnu promenu pristupa, on u praktičnom izveštavanju nije zabeležen, čak naprotiv.

Kada se posmatraju širi obrasci izveštavanja o Rusiji ili SAD-u nakon preko godinu dana monitoringa, mogu se primetiti dodatni obrasci. Kada se radi o Rusiji izveštavanje je uvek predominantno pristrasno pozitivno, osim kada Moskva beleži vidne poraze na frontu, kada izveštavanje može da pređe u tek blago negativno ili izbalansirano. U svakom drugom scenariju, neto pozitivno izveštavanje je pravilo. Kada se radi o medijskom pristupu prema Americi, on je dominantno negativan po svim tačkama (odnos prema Srbiji ili uloga SAD u svetu), osim u kratkim pauzama kada postoje susreti zvaničnika Srbije i SAD-a.

Narativi o svetskoj politici i ekonomiji

Mediji u Srbiji su značajan deo svog prostora u julu i avgustu opredelili i za pitanja koja se tiču globalne političke situacije, često interpretirane kroz blokovsku podelu sveta. Iz ugla medija svetska politika kreće se u smeru strateške podele planete između zone uticaja Zapada i organizacija koje predstavljaju ove države i zone uticaja Kine i ostalih sila (najčešće predstavljene kao BRIKS). Kao dominantan razlog takve podele predstavljena je želja Zapada da širi svoj uticaj i vrednosti i otpor "ostatka sveta" u odnosu na taj trend. Iako je taj ostatak često u medijima nedefinisan, on je nekada predstavljen kroz BRIKS ili Šangajsku organizaciju, a neretko se svaki susret između nezapadnih političkih lidera predstavlja kao pretnja za zapadnu želju za hegemonijom. Najprisutnija interpretacija ove vrste se javljala prilikom susreta kineskih i ruskih državnih zvaničnika, kao i oko vesti vezanih za BRIKS samit u Južnoafričkoj Republici.

Osim spominjanja stvaranja političke kontrateže u svetu, u ovom medijski praćenom periodu bile su prisutne i teme formiranja blokova i po ekonomskim osnovama. U tom smislu najčešći narativ bio je vezan za propast dominacije SAD-a i Zapada u sferi globalnog finansijskog sistema, odnosno kroz takozvanu "dedolarizaciju". Ovaj pojam podrazumeva verovanje izraženo u domaćim medijima da će dolar izgubiti svoj prestiž i moć i da će ili biti zamenjen nekom drugom valutom ili da će kroz vreme biti sve manje međunarodno sredstvo plaćanja. Svaki primer transakcija između država koji nije podrazumevao dolar bio je u tom smislu i prenatlažen kao kraj dolara.

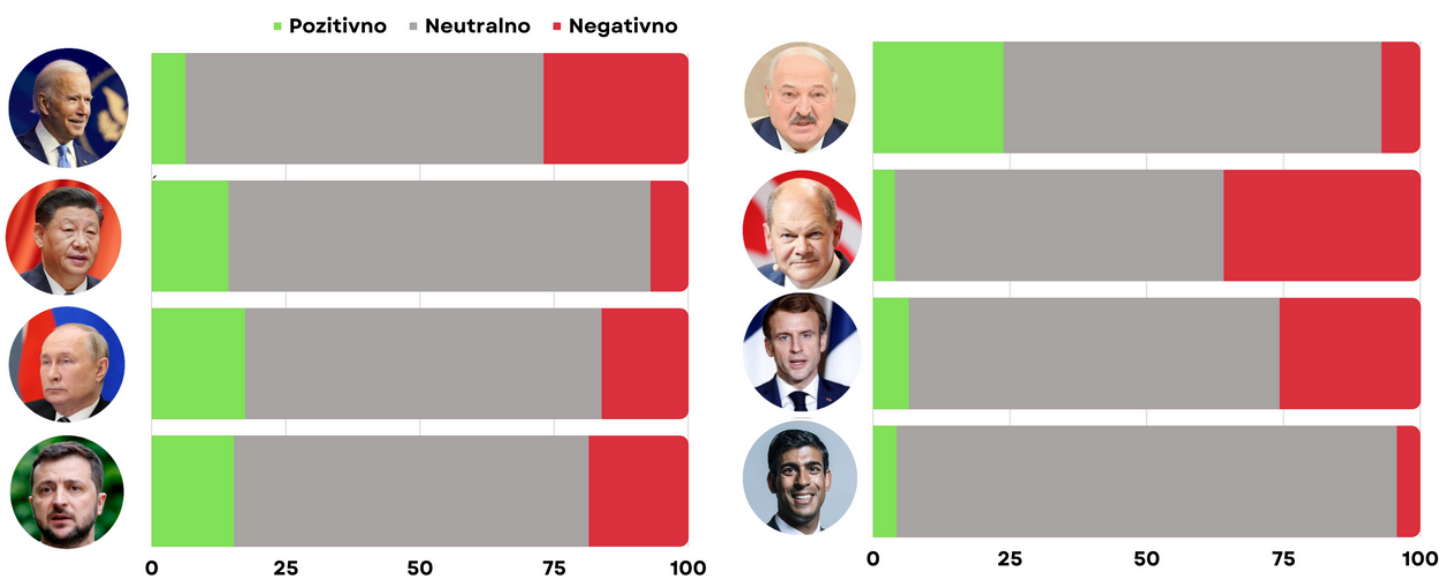
Osim stvaranja blokova u političkoj i ekonomskoj sferi, značajan deo medijskih tema oko međunarodne političke situacije bio je vezan za rivalitet Sjedinjenih Američkih Država i Kine. Taj rivalitet često je u naslovima članaka predstavljen pompeznijim interpretacijama izjava američkih zvaničnika o Kini i obratno. Dobar deo interpretacija globalne politike u čitanim portalima zasniva se na pretpostavci da se većina globalnih problema događa zbog želje Sjedinjenih Američkih Država da opstanu u svetu kao dominantna supersila, a da se tome isprečila Kina koja je rastuća sila, a nekada i Kina sa drugim državama. U tom smislu i rat u Ukrajini i tenzije na Tajvanu interpretiraju se kao problemi nastali zbog "američkog imperijalizma", a ne zbog ruskih ili kineskih spoljnopoličkih strategija i želja. U tom kontekstu Kina je predstavljena kao sila koja već danas može da parira Sjedinjenim Američkim Državama u sferi ekonomije, visokih tehnologija ili vojnih pitanja (najčešće u pitanju mornarica).

Kada se radi o evropskim državama, članicama Evropske unije (EU) i Severnoatlantske alijanse (NATO), one su najčešće predstavljene kao slabe i licemerne. Kada se radi o predstavljanju njihove slabosti, najčešće je ona predstavljena kao slaba u odnosu na američki politički uticaj i usklađivanje u odnosu na američke prioritete spoljne politike, a ne na svoje. U tom smislu evropske sankcije Rusiji, naoružavanje Ukrajine ili oštija politika prema Kini predstavljaju se kao proizvod američkog pritiska i evropske slabosti, a ne evropskih želja. Kada se radi o optužbama medija da su evropske države ili Evropska unija licemerni akter, najčešće se radi o optužbama za moralne duple standarde i nedoslednost. Na drugoj strani, slične optužbe na račun Rusije ili Kine retka su pojava i javljaju se samo od dela medija kritičnih prema Rusiji oko Rusije.

Dominantni narativi o globalnoj politici u najčitanim portalima u Srbiji su u svojoj osnovi antizapadni i posvećeni stvaranju slike da je promena svetskog poretka na pomolu, uz implicitnu poruku da bi takav novi poredak bio ili "pravedniji" ili povoljniji za političku poziciju Srbije u regionu, Evropi ili svetu. Ipak, ostaje nedostatak naročite vizije o spoljnoj politici Srbije u takvom svetu, osim da bi Srbija "trebalo da gleda svoje interese" i da su takve tendencije povoljne po poziciju Srbije.

Svetski lideri u medijima

Ukupni rezultati za celokupni posmatrani period od 1. jula do 31. avgusta 2023. na reprezentativnom uzorku od 10.082 članka

Tokom godinu dana posmatranja najčitanijih portala u Srbiji i njihovog načina prenošenja informacija koje se tiču glavnih država, saveza i njihovih lidera, primetna je ponovo ista glavna pravilnost. Ta pravilnost je da su lideri mahom lošije predstavljeni od država i organizacija koje predstavljaju, ali da se najčešće kreću u sličnom odnosu pozitivnih i negativnih tekstova kao i države i organizacije na čijem su čelu.

U ovom dvomesečnom preseku po pitanju svih lidera primećeni su identični obrasci mahom negativne predstavljenosti. Rusija je u julu i avgustu poboljšala svoju pozitivnu predstavljenost, a Vladimir Putin paralelno je takođe smanjio svoju negativnu predstavljenost. Posle dugo vremena, ruski predsednik ponovo je u neto pozitivnoj zoni, iako tek veoma blagoj. To predstavlja promenu u odnosu na dosadašnje trendove, gde je ovaj lider bez obzira na predstavljenost Rusije, konzistentno bio negativno predstavljen. Značajnu pozitivnu predstavljenost zabeležio je i beloruski predsednik Aleksandar Lukašenko, koji je iz irelevantnosti po broju članaka gde je spominjan skočio iznad pojedinih zapadnih lidera po broju spominjanja naših medija.

U negativnoj zoni ostali su i svi zapadni lideri, gde se ti obrasci nisu menjali u odnosu na prethodne mesece, sa izuzetkom nešto izbalansiranije predstavljenosti britanskog premijera Rišija Sunka zbog manjka pažnje. Disproporcionalno veću negativnu predstavljenost u odnosu na uobičajenu zabeležio je nemački kancelar Olaf Šolc, zbog brojnih članaka koji su se ticali anketa o nepopularnosti njegove vlade u Nemačkoj.

Najstabilniju neto pozitivnu predstavljenost od svetskih lidera zabeležio je kineski predsednik Si Đinping, koja je i u ovom dvomesečnom periodu opstala. Taj neto pozitivni odnos najbolji je u slučaju kineskog lidera i kada se radi o konzistentnosti udela pozitivnih članaka u ukupnom broju članaka gde je lider spomenut, a i u kvantitetu, odnosno broju neto pozitivnih članaka kroz vreme.

Fokus grupe

U sledećoj fazi istraživanja Novi treći put je sredinom oktobra održao više fokus grupa u Subotici sa učesnicima iz grada i okolnih naselja sa ciljem ispitivanja stavova građana o spoljnopolitičkoj poziciji Srbije kao i odnosima sa važnim političkim akterima na međunarodnoj sceni. Posebna pažnja posvećena je i bezbednosnim problemima sa kojima se suočavaju građani Subotice, međuetničkim odnosima i odnosima između Srbije i Mađarske. Primaran cilj organizovanih fokus grupa bio je da se izmeri nivo uticaja glavnih medijskih tema o međunarodnoj politici na stavove građana oko spoljne politike Srbije u sve kompleksnijim ekonomskim međunarodnim okolnostima.

Svetska ekonomska situacija i Srbija

Prvi blok pitanja se odnosio na ekonomsku situaciju u Srbiji i da li i na koji način međunarodna dešavanja utiču na nju. Većina ispitanika se složila da je, pored Mađarske i Turske, stopa rasta inflacije u Srbiji među najvišima u Evropi. Kao glavne uzroke za nepovoljnu ekonomsku situaciju u državi većina ispitanika navodi rat u Ukrajini i loše vođenu monetarnu politiku (*"Štampamo novac u nenormalnim količinama, gradimo stvari koje su nam nepotrebne, akvapark za 16 miliona evra, za nešto što ne vredi ni 3..."*, *"Srbija mora da štampa novac kako bi namirila tekuća potraživanja države i pre svega isplatila sve te kredite i dugove koje uzima svake godine od koga stigne..."*).

Učesnici su veoma oprezni kada je reč o jenjavaju inflacije, a posebnu pažnju posvećuju dešavanjima na Bliskom istoku i sukobu između Izraela i Hamasa koji bi mogao da eskalira i dodatno poljulja svetsku ekonomiju (*"Sad će biti problema i zbog krize na Bliskom istoku i nafte, već vidim da je nafti cena na berzama otišla dosta, ona će povući sve ostalo..."* *"U onom zalivu gde je Iran, tamo može i rat izbiti... Kinezima je potrebna nafta, a ako tankeri iz Irana ne mogu da prođu, male su šanse da će se inflacija smiriti..."*). Gotovo polovina ispitanika veruje da će visoke cene ostati gorući problem dok se ne okonča rat u Ukrajini, dok ostatak smatra da će se ovaj problem rešiti do kraja naredne godine.

Tokom dela diskusije koji se ticao lokalnih problema, ispitanici su bili složni u stavu da se bezbednosna situacija u Subotici i prigradskim naseljima toliko pogoršala tokom ove i prethodne godine da se više ne osećaju sigurno tokom obavljanja svakodnevnih aktivnosti (*"Ljudi su izgubili sigurnost, raširila se bojazan, uveče ne možeš da izađeš da prošetáš, stalno se čuje neko puškanje..."*).

Značajan broj ispitanika identifikuje podizanje ograde od strane Mađarske 2016. godine kao momenat kada je nelegalni transport migranata inkrementalno postao nerešiv bezbednosni problem za građane Subotice (*"Nije tu krivica na migrantima ili nama, tu je krivica na strukturama bezbednosti jer su oni to omogućili... Čak ni lokalna policija ne radi... neko na državnom nivou dozvoljava to, zarađuje, uzima prihode..."*). Učesnici veruju da lokalna policija nema kapaciteta, niti volje, da se izbori sa ovim problemom, a kao moguće rešenje vide stalno prisustvo vojske republike Srbije dok se situacija ne reši (*"Šta je problem rešiti taj problem sa vojskom?"*, *"Svi koji smo bili u vojsci znamo da vojska i policija ne rade ništa bez naređenja, zašto policiji u Subotici niko nije izdao naređenje da se obračuna sa tim bandama?"*).

Pored bezbednosne situacije, stariji ispitanici vide i oronulu saobraćajnu infrastrukturu kao problem, dok mlađe ispitanike muči nedostatak opcija kada je u pitanju fakultetsko obrazovanje (*"Ograničeni smo na 2 fakulteta, Ekonomski i Građevinski fakultet. Potrebne veze, ne možeš se ti u ovom gradu tako lako zaposliti. Kad neko ovde završi ekonomiju, ovde u Subotici, radi na pumpi ili trafici."*, *"...Potrebno je i više dešavanja za studente jer bez toga svi odlaze za Novi Sad i Beograd i posle naravno nemaju razloga da se vrate i rade ovde u Subotici."*).

Međuetnički odnosi i Mađarska

Kroz razgovor sa učesnicima jasno se stiče utisak da oni percipiraju Suboticu kao poslednji istinski multikulturalni grad u Srbiji koji se diči svojom raznolikošću, ali i primećuju promene i hladnije odnose između etničkih zajednica (*"Sve se deli po nekoj nacionalnoj liniji i zapali smo u takvo raspoloženje..."*, *"Imate sada etno kulturu i etno finansiranje, nemate građansku kulturu i finansije, sve finansiramo na osnovu etničkih linija i zajednica, a ne finansiramo više građansko društvo"*).

Ispitanici se slažu da su propusti u obrazovnom sistemu glavni faktor koji doprinosi autosegregaciji manjinskih zajednica (*"Problem u obrazovanju, gde se oni provlače da ne uče srpski u školama a isto tako se i mi provlačimo da ne naučimo par desetina reči i izraza mađarskog..."*), ali još smatraju da je negativni efekat ovih promena minoran i da su međuetnički odnosi i dalje relativno dobri (*"Većinski u Subotici postoji maksimalna tolerancija iako različite političke strukture rade na tome da potpiruju neslaganje."*, *"...Živimo ovde zajedno toliko godina i nikom ne fali ništa, verujem da većina ljudi ne razmišlja o tome ko se kako preziva i šta je po nacionalnosti..."*).

Kada je reč o odnosima Srbije i Mađarske, većina učesnika fokus grupa smatra da su oni u usponu više od jedne decenije i nadaju se da će nastaviti tom putanjom. Navode se brojna ulaganja mađarske vlade koja pomažu mađarsku zajednicu u Vojvodini i proizvode pozitivne efekte i za građane drugih etničkih zajednica (*"Jako pomažu i to je okej, pomažu u svim sektorima: obrazovanje, kultura, finansiranja privrednih aktivnosti, primaju veliku pomoć, podstiču poljoprivredne firme..."*, *"Bez pomoći Mađarske mislim da bi još veći broj Mađara napustio Suboticu, dobro je sve što pomaže ljudima da ostanu ovde..."*).

Stavovi ispitanika se doduše razlikuju kada je u pitanju premijer Mađarske, Viktor Orban i njegova stranka Fidez. Dok su mlađi ispitanici većinski indiferentni, starije generacije imaju izraženi skepticizam kao dominantno mišljenje o lideru Mađarske (*"Nije naivno kada premijer jedne države kaže da zemlja ima 4 miliona građana ili kad kaže da ima 7-8 miliona"*, *"... Orban je bio i ostao fašista..."*).

Ipak, kada su upitani o strahu od potencijalnog mađarskog separatizma, ispitanici posmatraju Orbanove izjave kao deo njegove populističke strategije i ne vide opasnost od raspirivanja etničkih nemira u svom gradu ili Vojvodini kao regionu (*"On je dobar za mađarski narod u Srbiji..."*, *"Ipak ta EU i NATO funkcionišu pa nemamo strah, neće se oni nigde proširivati, to su te priče za sabijanje redova, skupljanje glasova."*, *"Mađarska elita se dobro uklopila sa srpskom, nemaju oni razloga da se nešto bune."*).

Srbija između Zapada i Istoka

Poslednja grupa pitanja odnosila se na međunarodnu političku situaciju i uticaj aktuelnih svetskih događaja na dešavanja u Srbiji. Razgovorom smo želeli da istražimo kako građani Subotice tumače spoljnu politiku koju vodi naša država i kako im deluje trenutna pozicija koju Srbija zauzima u odnosu između Zapada i Istoka.

Trenutnu strategiju Srbije u međunarodnim odnosima Subotičani vide kao permanentno balansiranje između Zapada i Kine. Ispitanici su se pokazali skeptičnijim prema Kini nego ispitanici iz drugih gradova Srbije. Kritički stav je naročito izražen kada je reč o kineskim investicijama u Srbiji, za koje učesnici smatraju da su netransparentne i da stavljaju Srbiju u dužnički položaj. (*"... Da se razumemo, ako su (investicije) po standardima EU, onda su dobre, ali uglavnom nisu. Ugovori su tajni i neobjavljeni..."*, *"Ako mi ne vratimo sve te pare oni će nama uzeti deo Bora, Zaječara i Majdanpeka, kao što su radili tamo kod njih po Aziji."*). Sličan nivo nepoverenja postoji i kad je reč o brzom pruzi Beograd-Budimpešta iako se većina ispitanika slaže da bi završetak ovakvog infrastrukturnog projekta značajno pomogao da se ekonomska situacija u Subotici popravi.

Ispitanici su takođe diskutovali o mogućem strateškom partnerstvu između Srbije i Sjedinjenih Američkih Država, kao i hipotetičkom priključenju Srbije NATO savezu. Nezanemarljiv broj ispitanika veruje da bi trebalo izgraditi bolji odnos sa SAD, bilo kroz bilateralnu saradnju ili u slučaju manjeg dela ispitanika kroz NATO savez sa pozicije pragmatizma, a ne na osnovu vrednosnih stavova ili bezbednosnih faktora (*"Koje su najperspektivnije i najbogatije zemlje na svetu? Znači nema dileme, Zapadna Evropa, Kanada, Amerika, Japan i Koreja, svi NATO ili saveznici NATO. Tamo gde je mir, tamo je i perspektivno i može da se napreduje."*, *"Čak su i ovi Japanci siroti bili 7 godina pod okupacijom, ali eto izgradili su se. Znači da bi bio uspešan moraš biti uz Ameriku i to je to. "Mi imamo desetine vežbi svake godine sa NATO, a ništa skoro sa Rusijom, dakle mi smo već u NATO a da to i ne znamo."*).

Ipak, čak i najoptimističniji od ispitanika vide ograničavajuće faktore koji bi sprečili formiranje ovakvog partnerstva, među glavnima se navode pitanje Kosova, uticaj Rusije i Kine u regionu ali i nedovoljna zainteresovanost SAD za takav poduhvat (*"Ja mislim da mi sada želimo da imamo dobre odnose sa Amerikancima, jer smo videli da ko god je dobro saradivao sa Amerikancima do sada su napredovali i da od Amerike naša pozicija najviše zavisi u svetu ali neće to ići daleko zbog nerešenog pitanja Kosova, što je za Amerikance odavno rešeno i završeno."*, *"O odnosima Srbije i SAD odlučuju Amerikanci, ne pitamo se mi tu mnogo. Ako im ovde bude nešto zanimljivo ili smetalo, kao Kina i Rusija, biće super prema nama, ako im nije ništa bitno ovde, ne brinu se oni mnogo oko nas."*).

Za kraj fokus grupe osvrnuli smo se na prognoze naših ispitanika vezane za rat u Ukrajini i potencijalno primirje između Rusije i Ukrajine. Ispitanici su složnog mišljenja da su druga međunarodna dešavanja gurnula ovaj rat u drugi plan (*"Promenio se odnos Evrope prema Ukrajini, gde mi više to ne deluje kao iskrena saradnja, Evropa sada ima dosta problema kod kuće i javnost nije više toliko zainteresovana za Ukrajinu."*, *"Malo je spasnulo to kod nas, imali ste ranije one sa Z majicama i slikama Putina, kao i proteste podrške Ukrajini, sada je aktuelno da li podržavate Palestince ili Izraelce... Tamo će biti dugotrajan rovovski rat na istoku Ukrajine..."*), ali da to ne znači da rat u Ukrajini jenjava ili se bliži okončanju. Stariji ispitanici su nešto pesimističniji i ovaj rat porede sa drugim dugogodišnjim i iscrpljujućim sukobima iz prošlosti dok mlađi ispitanici veruju da će uskoro doći do dogovora jer su i Rusija i Ukrajina ekonomski iscrpljene.

Istraživanje javnog mnjenja

U sledećoj fazi istraživanja naša organizacija je sprovedela istraživanje javnog mnjenja radi boljeg uvida u stavove građana o spoljnoj politici Srbije i svim pratećim posledicama u sferi međunarodne politike i posledica po Srbiju i njenu ekonomsku politiku. Anketa je sprovedena na nivou Srbije (bez Kosova i Metohije) od 25. do 28. oktobra.

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1776 ispitanika. Istraživanje je sprovedeno u okviru onlajn panela (CAWI), a upitnik se sastojao od ukupno 29 obaveznih i 13 uslovnih i neobaveznih pitanja. Prosečno vreme popunjavanja upitnika iznosilo je 12 minuta i 26 sekundi (iz računice izbačeni najniži i najviši autlajeri).

Istraživanje je ovaj put više bilo usmereno na poziciju Srbije u aktuelnim političkim okolnostima u svetu, ali i na to kako naši građani gledaju na globalnu politiku, njenu budućnost i ulogu u Srbije u svetu, kao i ekonomske posledice svetskih dešavanja. Pojedina pitanja postavljena i u prvoj anekti u junu prošle godine, uključena su i u ovu anketu, radi merenja trendova podrške za različite hipotetičke spoljnopolitičke poteze Srbije, kao što su ulazak u EU i NATO.

Ekonomska očekivanja

Naše istraživanje je i ovaj put uključilo i set ekonomskih pitanja u odnosu na očekivanja građana oko njihovog budućeg standarda i svetskih ekonomskih okolnosti, kao i kako trenutno ocenjuju svoj ekonomski status.

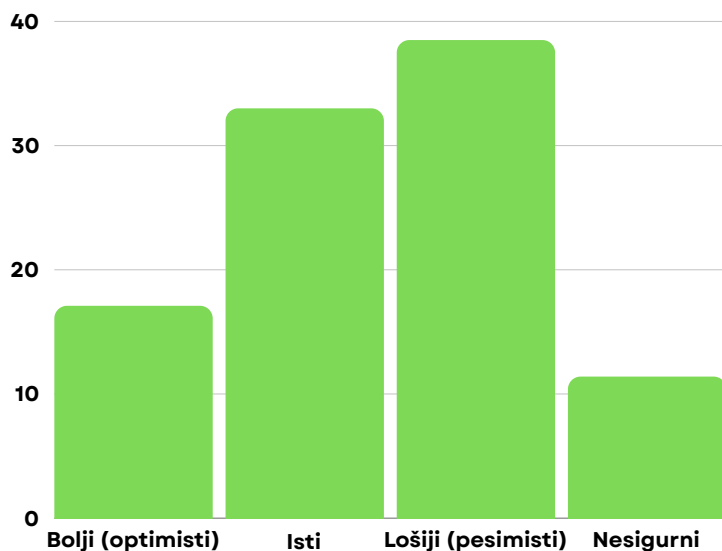
Kao i u prethodnom istraživanju stavova građana iz avgusta, kod ispitanika se blago nastavio pad pesimizma, koji je bio prisutan u prethodnom periodu ove godine i tokom prošle godine. Udeo učesnika ankete koji je naveo da očekuje viši životni standard nego ove godine porastao je na 17% sa malo više od 13% iz juna ili 16% iz avgusta. Tačno oko trećine (33%) ispitanika navelo je da očekuje isti životni standard kao i 2023. Kada se radi o pesimističnijem delu naših ispitanika, on je ovog puta bio manji od polovine, te je 38,5% građana navelo da očekuje niži životni standard naredne godine. Udeo pesimista ostao je identičan prethodnom istraživanju kada je posle dugog perioda rastućeg pesimizma, on prvi put opao.

Upitali smo građane i koje razloge vide kao najvažnije za navedene predviđene rezultate oko njihovog standarda, sa mogućnošću biranja više faktora. Ekonomska politika vlade ostala je najvažniji faktor sa 51% izbora kod ispitanika, gde je ovaj izbor bio značajno češći kod pesimista. Međunarodne okolnosti bile su važan faktor kod negde iznad četvrtine ljudi (skoro punih 28%), dok je malo manje od četvrtine (24%) ispitanika tvrdilo da je njihov ekonomski standard zasluga njih ili njihove porodice. Poslednji faktor najčešći je kod optimista.

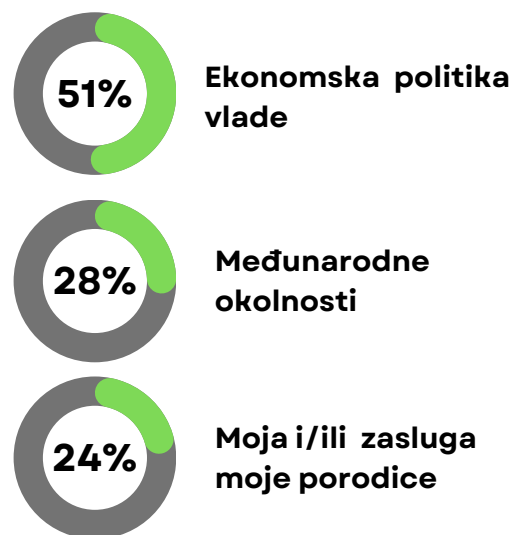
Kada se radi o proceni sopstvenog i porodičnog ekonomskog statusa kod ispitanika je primetna velika nejednakost. Samo 10,8% ispitanika tvrdi da njihova porodica ima dovoljno novca da priušti sebi sve što joj je u datom trenutku potrebno, dok 5.1% ne zna/nije sigurno/ne želi da odgovori. Najveći udeo ispitanika, njih 38,5%, tvrdi da može da obezbedi sebi hranu i boravak, ali ne više od toga. 16.9% ispitanika tvrdi da nema novca da obezbedi ni osnovne životne uslove, u vidu hrane i boravka. Malo više od četvrtine ispitanika (28,7%) smatra da ima novca da obezbedi sebi hranu i boravak, ali i troškove poput društvenog života ili putovanja, međutim nema novca da obezbedi veće troškove poput stana, vikendice ili automobila.

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1.776 ispitanika na teritoriji Srbije (bez Kosova i Metohije) od 25. do 28. oktobra

Kakav životni standard očekujete ove godine u odnosu na prethodnu?

Ko je za to zaslužan? (moguće više odgovora)

Za razliku od prethodnih istraživanja u kojima je značajan deo pitanja oko ekonomske situacije bio uže vezan za stavove građana vezano za njihov standard i Srbiju, želeli smo da saznamo stavove građana u odnosu na globalne ekonomske trendove. Kao što se može videti na grafiku iznad, pesimizam oko ekonomskog standarda ispitanika u blagom je padu, dok je pesimizam oko globalne ekonomske situacije značajno veći.

Naši ispitanici na pitanje o ekonomskoj situaciji u svetu naredne godine smatraju sa 55,1% da će ona biti lošija nego ove godine. Samo 8,1% ispitanika smatra da će ekonomska situacija u svetu biti bolja naredne godine, dok tek nešto iznad četvrtine učesnika ankete (28%) smatra da će situacija biti ista. Kada se radi o ispitanicima koji su odgovorili da ne znaju ili nisu sigurni oko ovog pitanja, njihov udeo je 8,8%. Kada se uporede procenti oko domaćeg ekonomskog standarda i globalne ekonomske situacije, učesnici ankete daleko su optimističniji kada se radi o njihovom standardu u odnosu na svetske ekonomske okolnosti.

Upitali smo naše ispitanike i njihovo mišljenje kada se radi o aktuelnoj ceni energenata u Srbiji i ko je najviše odgovaran za nju. Učesnici ankete su imali izbor na skali od potpune odgovornosti međunarodne situacije do potpune odgovornosti situacije u svetu. Najveći broj ispitanika (34,4%) odgovorio je da je glavni krivac domaća državna politika, ali da uticaja ima i međunarodna situacija. Drugoplasirani odgovor bio je da je glavni krivac situacija u svetu, ali i da državna politika ima uticaja sa 28,8%. Veliki udeo (20,2%) u broju odgovora zauzela je i opcija da je jedini uzrok aktuelne cene energenata domaća državna politika. Najmanji broj ispitanika smatra da jedini uzrok situacija u svetu (12,9%), dok je samo 3,8% ispitanika odgovorilo da ne zna ili nije sigurno.

Globalna politika i Srbija

S obzirom na veliki broj tema svetske politike u domaćim medijima, naša organizacija je i u ovom istraživanju postavila našim ispitanicima pitanja koje se tiču navedenih aktuelnih tema. U domaćem medijskom prostoru tema rata u Ukrajini pratila se u smanjenom intenzitetu, dok je u javnosti značajno poraslo interesovanje oko situacije na Bliskom Istoku i sukoba između Izraela i Hamasa. Pitanje BRIKS-a takođe je opalo po aktuelnosti, ali je zbog prethodne ogromne aktuelnosti naš istraživački tim i ovaj put uključio navedeno pitanje u anketu.

Iz tog razloga, naša organizacija je i u ovom istraživanju uključila pitanja koja se tiču ove organizacije i stavova naših ispitanika oko nje i hipotetičkog uključivanja Srbije u nju. Prvo pitanje odnosilo se na pitanje da li ispitanici smatraju da bi Srbija trebalo da se priključi BRIKS-u? U ovoj anketi, 49,8% opredeljenih ispitanika reklo je da bi sigurno glasalo za priključenje na hipotetičkom referendumu o članstvu u BRIKS-u. Osim oko polovine opredeljenih ispitanika koji su sigurni u svoj afirmativni izbor, još 19% njih bi verovatno glasalo za na takvom referendumu. Kada se radi o strani protivnika priključenja, samo 10,3% opredeljenih ispitanika bi verovatno glasalo ne, dok bi 21% opredeljenih učesnika ove ankete sigurno bilo protiv.

Takođe, našim ispitanicima postavili smo pitanje kako bi glasali na hipotetičkom referendumu gde bi imali izbor između članstva Srbije u Evropskoj uniji ili BRIKS-u. U ovom binarnom izboru, 6,7% ispitanika reklo je da ne zna ili da nisu sigurni, a 11,5% ispitanika ne bi podržalo ulazak u bilo koji od dva navedena saveza država. Kada se radi o učesnicima ankete koji imaju jasno profilisane stavove, za ulazak u BRIKS bi glasalo 45,4% na takvom referendumu, dok bi za ulazak u Evropsku uniju glasalo 36,3% učesnika ankete.

Kada se radi o pitanju rata u Ukrajini, tema budućnosti zapadne vojne i finansijske podrške Kijevu postavila se kao važna u medijima. Iz tog razloga upitali smo naše ispitanike da li je po njihovom mišljenju ispravno to što zapadne države naoružavaju Ukrajinu. Čak 69,9% ispitanika reklo je da to nije ispravno, 17,7% učesnika ankete navelo je da je ispravno, a 12,4% nije bilo sigurno ili nije znalo odgovor. Kao i u prethodnim pitanjima koja su se ticala ovog ratnog sukoba, većinsko raspoloženje ispitanika bilo je suprotno u odnosu na zapadne ili ukrajinske pozicije.

Takođe, upitali smo naše ispitanike oko poslednjih ratnih zbivanja na teritoriji Gaze, kao i odgovornosti za sukob između Izraela i Hamasa. Kao i u segmentu pitanja sa ocenjivanjem aktera međunarodne politike, primetan je veći skepticizam u odnosu na Izrael nego u odnosu na Palestinu. Na osnovu odgovora naših ispitanika u ovom segmentu naše ankete, može se zaključiti da naši ispitanici dominantno krive Izrael za aktuelni sukob.

Čak 23,9% učesnika ankete tvrdi da je Izrael jedini krivac za sukob, dok još 31,3% učesnika smatra da je Izrael više odgovoran, iako Hamas snosi deo odgovornosti. Kada se radi o odgovornosti Hamasa, samo 6,4% ispitanika smatra da je ova organizacija jedini krivac, dok 20,5% njih smatra da je ova organizacija više odgovorna, ali i da Izrael snosi deo odgovornosti. Nije znalo ili nije bilo sigurno 17,9% anketiranih građana. Kao što se moglo primetiti sa prosečnim ocenama koje naši ispitanici daju Izraelu i Palestini, gde je taj odnos bio 2.6 prema 3.8 od 7, takav obrazac odgovora javio se i kada se radi o odgovornosti za sukob u Gazi.

Pitanje spoljnopolitičke orijentacije Srbije ostalo je dobrim delom nepromenjeno. Taj vid manjka vidljivih promena u stavovima najočigledniji je kada se radi o hipotetičkom referendumu o opredeljivanju Srbije oko ulaska u Evropsku uniju i NATO. Broj protivnika oko oba pitanja ostao je natpolovičan, iako sa različitom strukturom.

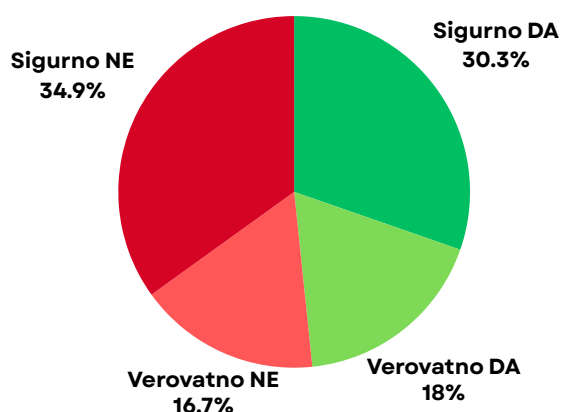
Nivo evroskepticizma ostao je sličan onom koji smo imali u prethodnom istraživanju javnog mnjenja iz juna i avgusta ove godine, sa tek blagim rastom protivnika EU članstva. Za ulazak u Evropsku uniju sigurno bi glasalo 30,3%, a verovatno za još 18% opredeljenih učesnika ove ankete, dok bi sigurno protiv glasalo 34,9%, a verovatno protiv još 16,7% ispitanika, bez neopredeljenih. Ovi rezultati predstavljaju stabilizaciju rezultata nakon nekoliko meseci vraćanja podrške za članstvo.

Kada se radi o hipotetičkom ulasku u NATO, 9,1% opredeljenih ispitanika bi sigurno glasalo za, i još 7,6% bi verovatno bilo za, dok bi sigurno protiv bilo čak 70,2% i verovatno protiv još 13,1% ispitanika. Ovaj rezultat predstavlja takođe stabilizaciju podrške ulasku u Severnatlansku alijansu od početka naših istraživanja nakon dužeg perioda stalnog rasta. Glavnu osnovu podrške za ulazak Srbije u NATO čine ljudi sa obrazovanjem višim od srednje škole, kao i glasači proevropskih opozicionih stranaka sa izbora 2022.

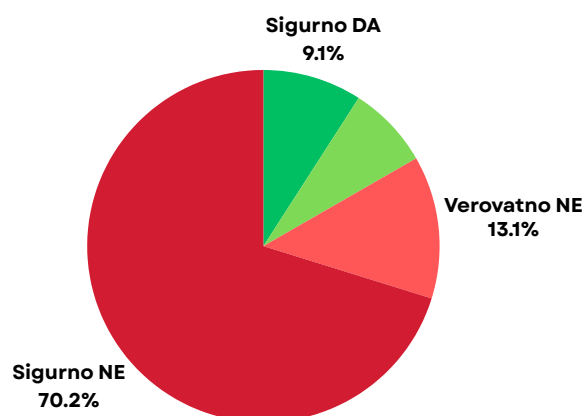
Ispitanici su tradicionalno većinski izrazili protivljenje uvođenju sankcija Rusiji. U ovom istraživanju 70,3% izjašnjenih ispitanika smatra da Srbija ne bi trebalo da uvođi bilo kakve sankcije Rusiji, dok se za minimalne sankcije odlučilo njih 8,4%. Kada se radi o oštrijim merama sankcija sa strane Srbije, 16,2% smatra da bi Srbija trebalo da se u potpunosti uskladi sa režimom sankcija Evropske unije, dok veći deo sankcija bez obaveze usklađivanja sa Evropskom unijom podržava 5,1% izjašnjenih ispitanih građana. Po ovom pitanju stavovi građana su bili najmanje skloni promenama, te je otpor bilo kakvom vidu sankcija u proseku bio konstatnih oko 70%.

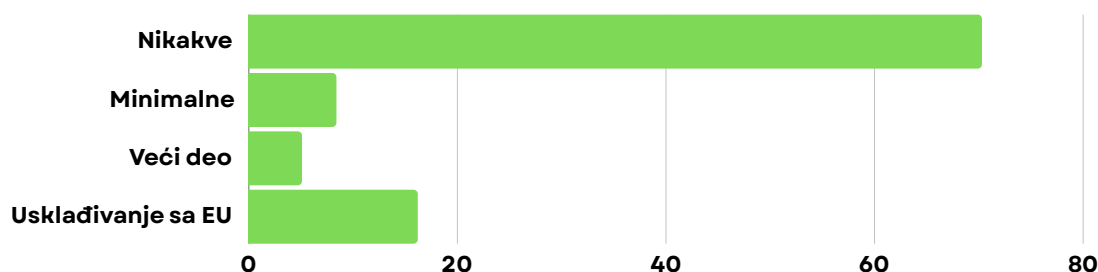
Srbija u Evropskoj uniji

Srbija u NATO-u

Da li bi Srbija trebalo da uvede sankcije Rusiji i u kom obliku?

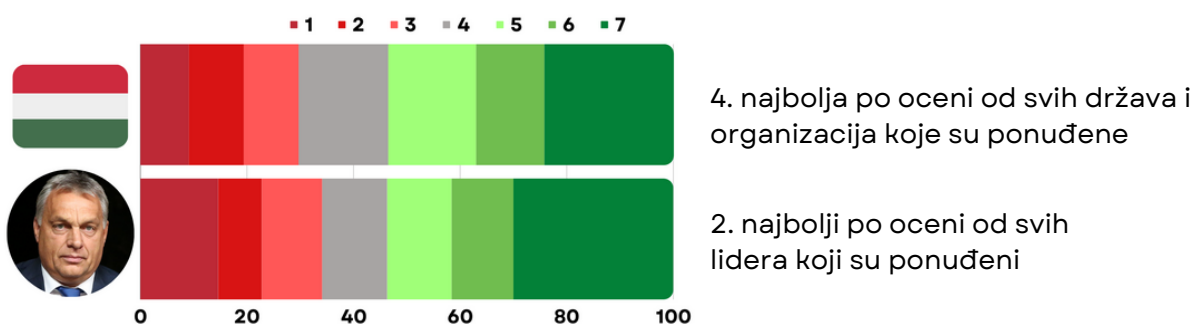
Odnosi Srbije i Mađarske

Kao što je moglo da se vidi u rezultatima fokus grupe sa građanima Subotice, i u našoj anketi želeli smo da saznamo više od odnosima Srbije i Mađarske. Obrazac prethodnih aneketa stavova ispitanika po pitanju Mađarske bio je mahom niz pozitivnih ocena i o ovoj državi i o njenom premijeru Viktoru Orbanu. U oba slučaja, i kada se radi o državi i kada se radi o lideru, Mađarska i Viktor Orban nalazili su se na samom vrhu po prosečnoj oceni. Slični pozitivni rezultati se mogu naći i u načinu prenošenja medija o ovoj državi i lideru, iako na značajno manjem uzorku u odnosu na ostale aktere.

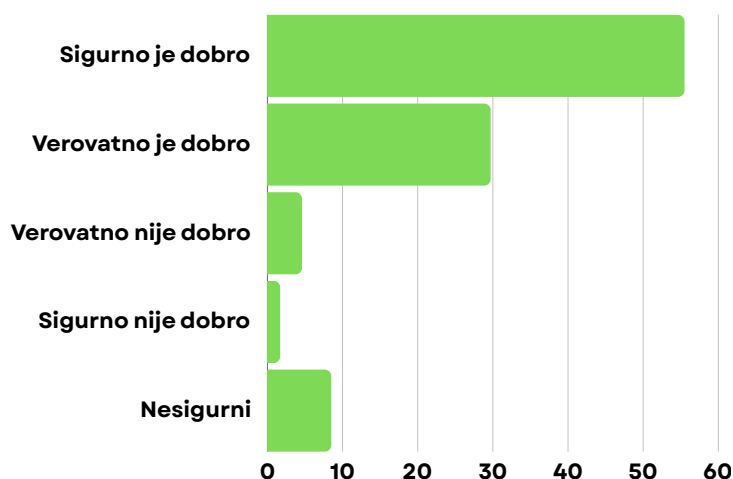
U ovom istraživanju ispitanici su ponovo imali priliku da još jednom ocene premijera Viktora Orbana i državu Mađarsku ocenom od 1 do 7 (1 je najniža, a 7 je najviša ocena). Na osnovu prosečne ocene naših ispitanika, može se videti velika popularnost, jer Mađarska sa prosečnom ocenom 4,57 završila samo iza Rusije, Indije i Kine, dok je Viktor Orban sa prosečnom ocenom 4,54 bio tek za 0,04 lošije rangiran od Vladimira Putina.

Ispitanike smo pitali i oko odnosa dve države, gde je 55,5% ispitanika reklo da je sigurno dobro i 29,7% da je verovatno dobro da države imaju bliske odnose. Samo 6,3% ispitanika u zbiru je reklo da je to sigurno ili verovatno loše. Ipak, učesnici ankete, kao i učesnici fokus grupa nisu sigurni da li će ti odnosi opstati ukoliko dođe do promene vlasti u barem jednoj od dve države. U to je sigurno samo 12,5%, a da oni sigurno neće ostati isti smatra 12,2%. Najveći broj ispitanika smatra da bi verovatno ostali isti (31,5%), ali i značajan udeo smatra da verovatno ne bi (25%).

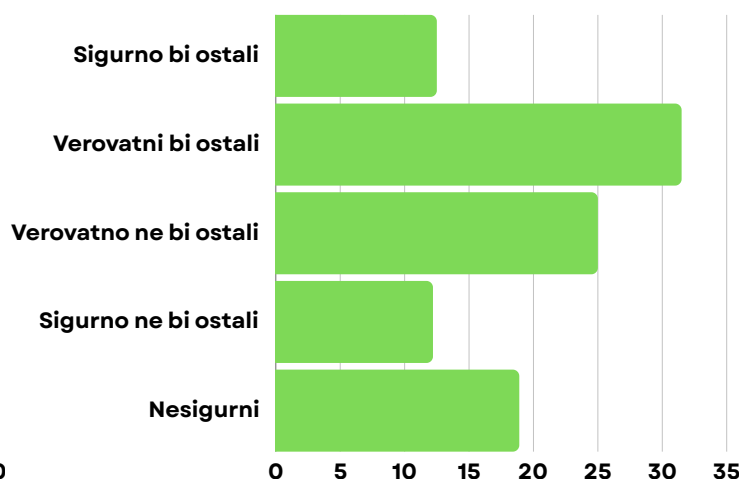
Ocena Mađarske i V.Orbana od strane ispitanika

Da li smatrate da je za Srbiju dobro da ima bliske odnose sa Mađarskom?

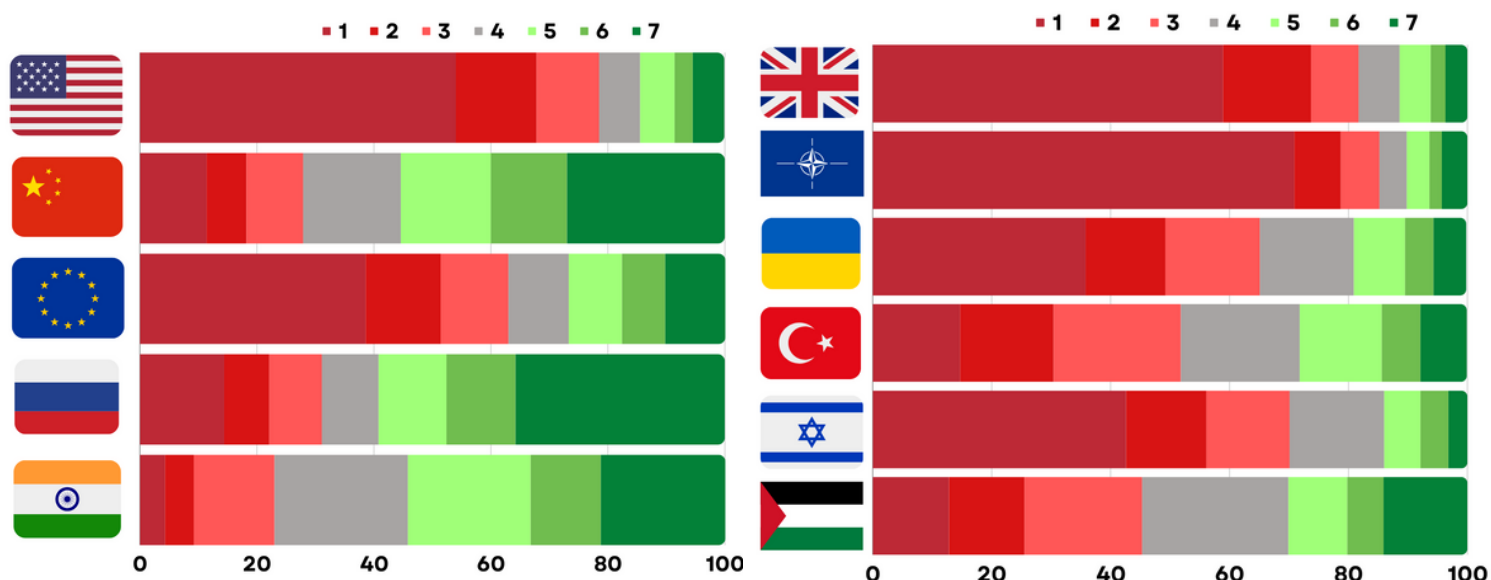

Da li smatrate da bi odnosi ostali isti ukoliko se promeni vlast u barem jednoj od dve države?

Stav građana o državama i savezima

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1.776 ispitanika na teritoriji Srbije (bez Kosova i Metohije) od 25. do 28. oktobra

Skala sa 1-7 (veoma negativno mišljenje, negativno mišljenje, donekle negativno mišljenje, neutralno mišljenje, donekle pozitivno mišljenje, pozitivno mišljenje i veoma pozitivno mišljenje)

Kao i u svim našim prethodnim anketama građani su imali priliku da ocene različite svetske države i saveze ocenama od 1 do 7 (1 je najlošija, a 7 najbolja ocena) Najveća razlika u odnosu na naše ankete iz prethodne godine je ponovo uključivanje Indije, kao i Izraela i Palestine. S obzirom da se Indija i u ovom periodu javila kao važna medijska tema u okviru pitanja globalne politike, naš tim je želeo da ponovo sazna kako građani gledaju i na ovog aktera međunarodne politike. Kada se radi o Izraelu i Palestini, oni su kao akteri uključeni u ocenjivanje zbog aktuelnosti teme sukoba Izraela i Hamasa u Gazi u domaćem medijskom prostoru.

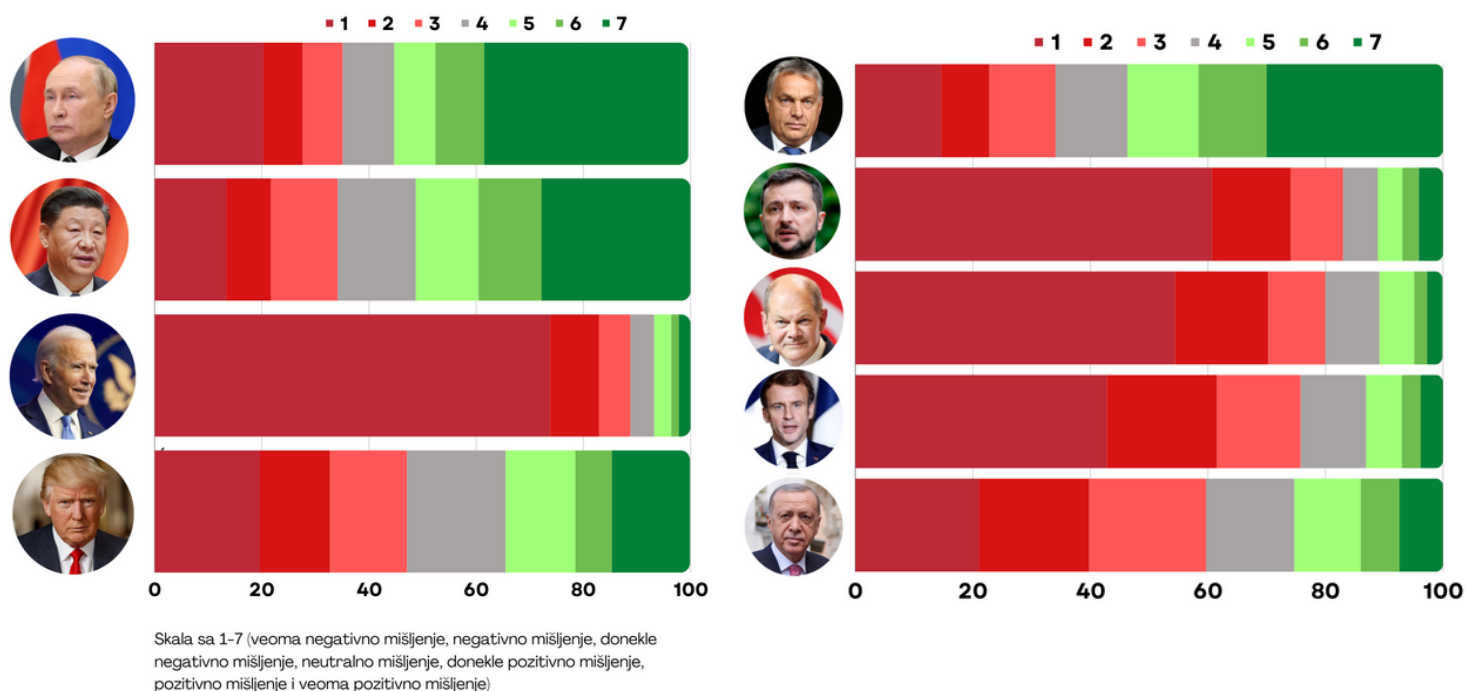
Ukupni rezultati i ocene naših ispitanika dobrim delom se poklapaju sa prethodnim obrascima odgovora i stavova iz anketa. Pravilnost koja se zadržala i u ovom ispitavanju javnog mnjenja je svakako visok stepen animoziteta prema Sjedinjenim Američkim Državama, NATO-u i Ujedinjenom Kraljevstvu, gde je prosečna ocena za ove aktere bila ispod 2,5. Ukrajina je zabeležila ocenu koja se nalazi u proseku dosadašnjih ocena (2,85), dok je u slučaju Evropske unije primetno blago poboljšanje ocene (sa 2,9 na 3).

Kada se radi o ostalim akterima, najvišu prosečnu ocenu zabeležile su Rusija (4,75), Indija (4,73) i Kina (4,65), gde su se uprkos sličnom rezultatu, javile i jasne razlike u samoj strukturi ocena. Indija visoku prosečnu ocenu prvenstveno duguje velikim udelom srednjih ocena (4 i 5) i niskim udelom niskih ocena (1 i 2). Izrael je u ovom svom prvom ocenjivanju zabeležio ocenu koja spada u jednu od negativnijih (2,57), sa lošijim prosekom od Evropske unije ili Ukrajine, ali boljim od većine zapadnih država. Ocene Palestine (3,8) najvećim delom su izbalansirane.

Kada se radi o Rusiji i Kini, primetno je sve više polarizujuće mišljenje, gde obe države generišu sve veći udeo ocena koje su najniže i najviše, sa sve manjim udelom srednjih ocena. Turska kao akter ostala je tačno na sredini tabele sa prosečnom ocenom od 3,5.

Stav građana o svetskim liderima

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1.776 ispitanika na teritoriji Srbije (bez Kosova i Metohije) od 25. do 28. oktobra

Kao i kada se radi o ocenjivanju država i saveza, naši ispitanici su imali priliku da ponovo ocene relevantne svetske i evropske lidere na skali ocena od 1 do 7 (1 je najlošija, a 7 najbolja ocena). U odnosu na prethodna istraživanja sastav ponuđenih lidera u upitniku bio je sličan dosadašnjim obrascima lidera u ponudi u istraživanjima.

Kao najnepopularniji lideri u ovom ispitivanju javnog mnjenja ostao je Džo Bajden sa prosečnom ocenom 1,67, a praktično 3/4 ispitanika dalo je američkom predsedniku najnižu ocenu 1. Uz Bajdena, veoma niske prosečne ocene zabeležili su i ukrajinski predsednik Volodimir Zelenski (2,04) i nemački kancelar Olaf Šolc (2,13), dok je nešto bolju prosečnu ocenu dobio francuski predsednik Emanuel Makron (2,44). Najbolju ocenu među zapadnim državicima zabeležio je bivši američki predsednik Donald Tramp (3,71).

Kada se radi o najpopularnijim liderima, sa prvog na drugo mesto vratio se premijer Mađarske Viktor Orban (4,54), dok je sa drugog na prvo mesto ponovo skočio Vladimir Putin (4,58). Na trećem mestu našao se kineski lider Si Đinping (4,49). Lideri koji predstavljaju tri najpopularnija ostali su isti, ali uz ukupno nešto bolje prosečne ocene i drugačiji raspored u rangiranju.

Turski predsednik Redžep Tajip Erdogan ostao je na sličnoj prosečnoj oceni od 3,26, što je pravilnost iz prethodnih anketa u kojima se pojavljivao kao opcija za ocenjivanje naših ispitanika.

Glavni zaključci

- Najčitaniji mediji su i u ovom dvomesečnom periodu ostali dominantno antizapadni, sa blagim rastom proruskog izveštavanja. Evropska unija se nakon prvih pozitivnih rezultata vratila na negativno izveštavanje. Sjedinjene Američke Države su najlošije predstavljene u medijima od prošlog leta.
- Zapadni lideri ostaju dominantno negativno predstavljeni bez većih razlika u odnosu na prethodne mesece, Vladimir Putin poboljšava predstavljenost.
- Ukupno gledano, sentiment u medijima u ovom posmatranom dvomesečnom periodu su najbliži sentimentima sa početka rata u Ukrajini od nagle promene stila izveštavanja krajem leta i početkom jeseni prethodne godine.
- Najkonzistentnije pozitivno predstavljanje ponovo beleži Kina i Si Đinping u ovom dvomesečnom preseku. Kina kod naših građana u percepciji raste kao ekonomski partner na račun Evropske unije.
- Antizapadni sentiment je najdominantniji kod oko polovine građana i on se reflektuje kroz: evroskepticizam, loše ocene zapadnim liderima, državama i organizacijama u anketi, kao i dobre ocene svim protivnicima Zapada i podršci ulasku u BRIKS naspram EU.
- Mađarska je identifikovana kao važan politički partner Srbije, ali postoji određena sumnja da li će to ostati ukoliko dođe do promene vlasti u jednoj od dve države.
- Najpopularniji strani lider kod naših ispitanika je Vladimir Putin, a Viktor Orban se vratio na drugo mesto. Kineski predsednik Si Đinping zauzima ubedljivo treće mesto.
- Građani bi podržali hipotetičko učlanjenje Srbije u BRIKS, kao i sa malom razlikom ulazak u BRIKS naspram ulaska u Evropsku uniju.
- Podrška za ulazak Srbije u NATO stabilizovala se na oko 1/6 populacije nakon perioda konstatnog rasta sa ispod 1/10.
- Ispitanici dominantno za sukob u Gazi smatraju Izrael odgovornim, a daleko bolje ocenjuju Palestinu od Izraela u segmentu ocenjivanja glavnih aktera međunarodne politike.
- Kod građana opada pesimizam oko njihovog životnog standarda naredne godine, uz ipak приметne velike socioekonomske razlike mereno prvenstveno kroz mogućnosti građana da kupuju robe i usluge. Natpolovičan udeo populacije ima dovoljno novca samo za hranu i boravak ili ni toliko.

DVOMESEČNI PREGLED JUL 2023-OKTOBAR 2023.

Novi treći put
novi pristup za novo vreme

NED | NATIONAL
ENDOWMENT
FOR
DEMOCRACY
SUPPORTING FREEDOM AROUND THE WORLD

the
beacon
project | IRI

NOVEMBAR 2023.